

KENDİ HIZINDA ÖĞRENEN OLMAK: YAVAŞ OKUL VE TEMELLERİ
BEING A SELF-PACED LEARNER: SLOW SCHOOL AND ITS PRINCIPLES

Duygu ÇAVUŞOĞLU*, Osman Yılmaz KARTAL**

Geliş Tarihi: 17.06.2020
(Received)

Kabul Tarihi: 17.12.2020
(Accepted)

ÖZ: Bu çalışmada, Yavaş Okul yaklaşımı kavramsal ve teorik temelleri çerçevesinde incelenmektedir. Yavaş Okul yaklaşımının temel karakteristik özellikleri açıklanmaktadır. Temelleri 2001 yılında Maurice Holt tarafından atılmış olan Yavaş Eğitim, çocukların öğrendikleri şeylerin daha çok farkında olması amacıyla yenilikçi yollar arayan öğretmenler, ebeveynler ve akademisyenler tarafından dünya çapında yaygınlaşmaktadır. Yavaş Hareketi'nde bahsedilen yavaşlık yerelleşme, sanat eseri yaratma, kendini keşfetme ve ortaya çıkarma anlamlarına gelmektedir. Yavaş Gıda akımının temellerinde olduğu gibi, yeni edinilen bilginin, yeni yapılan bir işin, ürünün son kullanıcıya ulaşmadan önce özenle gözden geçirilmesi için yeterli zamana ihtiyaç vardır. Çünkü ortaya çıkacak ürünün yapan kişinin güdüsünü ve ilgilerini temsil etme niteliğine ulaşması gerekir. Bu süreçleri yaşarken, insanlar birbirleriyle etkileşime girer ve sosyalleşirler; bu durum da yerelleşmeyi beraberinde getirir. Yavaş Okul Hareketi, eğitim konuları üzerine etraflıca düşünmenin önemini vurgular. Öğrenciler bir şey öğrenirken, normatif bir çerçevenin içerisine sıkışmamalıdır; aksine, bağımsız hareket edebilecekleri, ilgilerini keşfedebilecekleri ve meraklarını ortaya koyabilecekleri bir ortama sahip olmalıdırlar. Yavaş pedagojide öğrenme kişiye özel bir süreç olarak görülmektedir. Yavaş öğrenmenin temel özelliği bireylerin kendi hızlarında öğrenebilmesi ve keşfedebilmesidir. Daha rekabetçi ve telaşlı olma zamanı olarak anılan 21. yüzyılın gerektirdiklerinin aksine, yavaş pedagoji öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini belirleyip, atacakları adımlara karar vermekte daha az bağımlı ve daha özerk bireyler olma imkânı verir.

Anahtar Kelimeler: yavaş okul, yavaş eğitim, kendi hızında öğrenme, derinlemesine öğrenme.

ABSTRACT: In this study, the Slow School approach is examined within the framework of conceptual and theoretical foundations. The main characteristics of the Slow School approach are explained. Slow Education, whose foundations were established in 2001 by Maurice Holt, has been spreading all around the world by the teachers, parents, and scholars who are looking for new innovative ways for their children to be more aware of what they are learning. Slowness in the Slow Movement means localization, creating artwork, and revealing and discovering the self. As it is in Slow Food, the knowledge which has just been gained and the work which has just been done need enough time to be reviewed in order to represent the interests and motives of the maker and to turn them into end products. Also, during this process, people get interacted with each other and socialize,

* dygcvsgl@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8514-1923.

** Doç. Dr. Onsekiz Mart Üniversitesi, oykartal79@yahoo.com, ORCID: 0000-0003-2922-0069

which ends up with localization, as well. Slow School movement highlights deliberative thinking. When students try to learn something, they should not be stuck in a normative framework, on the contrary; there should be an atmosphere where they can move independently and discover their own interests and present their curiosity. In slow pedagogy, learning is regarded as an individual's private process. The fundamental feature of slow learning is that individuals learn and discover at their own pace. Compared to the requirements of the 21st century, when is the time to become more competitive and fussy, slow pedagogy enables individuals to have less dependency and more autonomy when they determine their own learning process and decide on their steps.

Key Words: slow school, slow education, learning at your own pace, learning deeply.

1.YAVAŞ OKUL YAKLAŞIMI VE FİKRİN DOĞUŞU

Yavaş Hayat denge, yansıtma ve müzakere üzerine vurgu yapar (Honoré, 2004). Modern hayatın hızlı akışına ve insanların günlük hayatın temposuna yetişme telaşına bir tepki olarak doğan Yavaş Hareketi (Smith, 2017), bireyleri hayatı özümseyerek yaşamaya çağıran bir akımdır. Yavaş Hareketi insanların birçok günlük aktivitesini etkilemeye başlamıştır. Bu sayede, bireyler çalışmalarına ya da hareketlerine yeni bakış açıları katmaya yönelmektedirler.

İlk olarak, 1986 yılında Roma'da İspanyol Meydanı'nda McDonald's açılmasına tepki olarak Carlo Petrini'nin Folco Portinari ile başlattığı akım Yavaş Gıda olarak isimlendirilmiştir (Holt, 2002). Bu akımla birlikte Yavaş Gıda ile ilgili yapılan girişimler ve çalışmalar paylaşılmaya ve akımın dünyaya yayılması başlamıştır. 1986 yılında Folco Portinari tarafından yazılan Yavaş Gıda Bildirgesi (Petrini, 2013)'nde, temelde insanın doğayla iç içe olması gerektiği gerçeğini ortaya koyan Yavaş Gıda Hareketi diğer alanlarda da insanların yaşam şekillerini etkilemeye başlamıştır; Yavaş Sanat, Yavaş Seyahat ve Yavaş Para bu çeşitliliğin örneklerindedir (Shaw, Cole ve Russell, 2013).

Yavaş Ontoloji ve akademik yazılar üzerine bir inceleme yapan Ulmer, "yavaş" terimini ve Yavaş Hareketini epistemolojik ve ontolojik açıdan karşılaştırmıştır. Yavaş olmak bilginin üretildiği sürat ve tempoyu ifade ederken, Yavaş Hareketi'nde bahsedilen *yavaşlık* yerellik, önem(lilik), sanat eseri ortaya koyma gibi açılardan değerlendirilerek kendini ortaya koyuş/oluş olarak bahsedilmiştir (Ulmer, 2017). Dolayısıyla, *yavaşlık* terimi kendini ortaya koyuş olarak algılanmakta ve yorumlanmaktadır. Bireyin öğrenmesi açısından bakıldığında bu durum Freire'nin var oluşu açıklamasına benzetilebilir. Freire'e göre öğrenme öğrencilerin kendi varoluşları, çevreleri ile olan ilişkileri ve ilgilerinin bir bütününe dayalıdır (Kincheloe, 2018).

Metaforik olarak Yavaş Okul, Yavaş Gıda'yla özdeşleşmektedir. Yavaş Gıda Hareketi'nin uygulamada dayandığı yaklaşımı anlamak Yavaş Okul'u temellendirmekte yardımcı olmaktadır. Yavaş Gıda Hareketi felsefi bir temele sahiptir. Hayat, hızlı hazırlanmış yiyeceklerden çok daha fazla anlam ifade

etmektedir. Bu akım geleneklerin ve karakterin anlamını topluma tekrar hatırlatan bir misyona da sahiptir. Yavaş Gıda hızlı tüketim için hazırlanmış yiyecekler ve önceden pişirilmiş gıdalara karşı çıkmak ve bunun yanında geleneksel mutfığa, yeme alışkanlıklarına, tariflere sahip çıkmak anlamına gelmektedir (Petrini, 2013). Geleneksel tarifleri almak ya da bitki fidelerinin alış-verişinde bulunmak için birçok topluluk kurulmaktadır. Bu sayede, 21. yüzyılın çok konuşulan olumsuz etkilerinden biri olan izolasyonun önüne geçilebilir ve bireylerin sosyalleşmesinde de artış beklenebilir. Bir başka bakış açısı da, Yavaş Gıda Hareketi'nin sofraya değerleriyle de yakından ilişkili olduğudur. Yemek adabı göz önünde bulundurulduğunda yenilen yiyecekler ile ilgili bir yargıya varmak, sindirmek için gerekli vakti yaratmak ve yemeğin bireyde yarattığı memnuniyetin yansıtılması büyük değere sahiptir (Holt, 2002).

Holt (2002) makalesinde Hızlı Gıda ile Hızlı Okullar arasında bir benzetme yapmıştır. Hızlı Gıda üretimi için çalışanların mutfak sanatları hakkında herhangi bir bilgisi olmasına gerek olmadığı gibi ilkel yetenekler için gereksinimini karşılamaktadır. Müşteriler de, hızlıca midelerini doldururlar ve amaçlarına ulaşmış olurlar. Aynı durum, eğitimi hızlandırmış okullar için de geçerlidir. Bireyler sınavları geçmek için gereken bilgileri hızlıca öğrenirler ya da ezberlerler ve sonuç olarak sınavlarda yüksek not alma şansı elde ederler. Her iki durumda da eksik olan nokta *memnuniyettir*. Yavaş ve tadı alınarak yenen bir yemeğin verdiği haz ile hızlıca mideye tıkıştırılan yiyeceğin verdiği his aynı olmadığı gibi; hızlıca öğrenilen veyahut ezberlenen bilginin hazzı, sindirilerek, anlayarak öğrenilen bilgiyle edinilen haz ile aynı değildir. Yavaş Okul, öğrencilerin derinlemesine öğrenmesi gerektiğini (Holt, 2002) öne sürerken, aynı yiyecekler için söylendiği gibi metaforik olarak bilgilerin sindirilmesi ve diğer bilgilerle marine olması gerektiğini ileri sürer. Buna benzer olarak, akademik çalışmaların da marine edilmeye ihtiyaçları vardır; iyi akademisyen olmak için düşünmeye, araştırmaya, analiz etmeye, iş birliği yapmaya ve çalışmayı tekrardan düzenlemeye ayrılacak zaman büyük önem taşımaktadır (Mountz, Bonds, Mansfield, Loyd, Hyndman, Walton-Roberts, 2015). Yavaş Okul yaklaşımı öğrencilerin doğal meraklarını ortaya çıkarmaya odaklanmış, Yavaş Gıda'dan ilham almış bir yaklaşımdır (Barker, 2012). Öğrencileri doğaya yönlendirmek onların meraklı birer birey haline gelmesi demektir (Rousseau, 1762, çev. 2019). Öğrencilerin merak etmesi, bilgileri derinlemesine öğrenmesi ve öğrendiklerini yansıtmaları için okullarda yeterli imkânların sağlanmasının gerekliliğini savunan Maurice Holt tarafından Yavaş Okul hareketi 2002 yılında İngiltere'de başlatılmıştır (Holt, 2002, akt. Honoré, 2004).

21. yüzyılda okul sistemleri genellikle öğrencilerden hızlı öğrenenler olmalarını beklemektedir. Rekabet ve hızlılık öğrencilere kazandırılmaya çalışılan önde gelen yeteneklerdendir. The Guardian gazetesine verdiği röportajda Yavaş

Okul Hareketi'nin öncülerinden olan Mark Greiner, insanları sınavlara hazırlama sürecini fast food restoranlarında yemeklerin masaya getirilme süreci gibi bir işleme sürecine benzetmektedir (Greiner, 2015). Eğitim de, toplumun birçok birimi gibi McDonald's'ın gıdaları işleme ve servis etme şekline benzemektedir. Öğrenciler mekanik öğrenmeye ve verilen testleri çözmeye yönlendirilmektedirler (Ritzer, 2011). Ancak, eğitimde her şeyin otomatikleşmesi bireyleri olumsuz bir sona sürükleyecektir. Her zaman aynı alışılmış durumların içerisinde yetişen öğrenciler yeniliklere ayak uydurmakta güçlük çekeceklerdir (Gardner, 2019).

Dünyadaki birçok sistemin ekonomik, sosyal ve teknolojik birçok faktörün etkilerinin değişmesi sonucu okullarda da farklı görüşler ortaya atılmaya devam etmektedir. Miller (2007) Amerika'da 1830'larda temelleri atılmış olan devlet okullarına karşı yeni farklı içerikli okul sistemleri doğmaya başladığını, bu sistemlerin bazılarının sosyal reformcu, bireyselliği öne çıkaran ya da romantik sistemler olduğunu ileri sürmüştür. Meksika asıllı bir astrofizik öğrencisi olan Francisco Ramos-Stierle üniversitelerin itaat edilen ya da totaliter yapısı olan yerler olmasından çok eleştirel düşüncenin geliştiği, ilham kaynağı, yaratıcılık, hayal gücü, adalet, özgürlük ve gerçek demokrasinin merkez üssü olmaları gerektiğini ifade eder (Ramos-Stierle, 2017).

Gardner (2019) araştırmakta olduğu zihin yapılarına *eğitilmemiş zihin* haricinde dört yeni çeşit daha eklemiştir. Sentezci zihin, yaratıcı zihin, etik zihin ve saygılı zihin olmak üzere bireyin öğrenme türleri ve kendini geliştirebileceği alanları bu şekilde ifade etmiştir. Bireylere sunulan ezberci sistemde bu zihin yapılarının gelişemeyeceğini de belirtmektedir (Gardner, 2019). Öğrencilerin ezber ya da hızlı öğrenmeden ziyade ihtiyaçları olan şey, olabildiğince özgür bırakıldıkları ve öğrenilecek materyal için kendi ihtiyaç duydukları kadar bir zaman dilimidir. Mark Greiner, öğrenilecek materyalleri derinlemesine keşfedecek vaktin olmasının öğrenen ile materyal arasında kişisel bir bağ kurulmasına imkân sağladığını öne sürmektedir (Greiner, 2015). Yavaş pedagojide öğrenmenin gerçekliği olarak bahsedilen, öğrencinin bilimsel doğruları ve teorileri öğrenip konunun dışında kalması değil, bilgiyi derinden öğrenmesi (Holt, 2002) ve onun bir parçası haline gelmesi anlamını taşır (Harland, 2016).

Aynı durum öğretmenler ve akademisyenler için de söz konusudur. Neo-liberal ekonomin yarattığı hızlılığa ayak uydurmak zorunda kalan akademisyenler çalışmalarını yapabilecek zaman ve mekan yaratmakta zorluk çekmektedirler. Akademik hayatın sürekli artan talepleri akademisyenlerden hep daha fazlasını beklemektedir. Daha geniş sınıflara ders anlatma ya da kısa süre içinde teslim edilmesi gereken işler 'daha fazla' ifadesinin açılımına birer örnektir (Mountz ve diğerleri, 2015). Yavaş olmak öncelikle her şeyi hızlı yapma zihniyetinden çıkmak demektir. Bu öncelikle kişisel, sonra toplumsal bir durumdur. Yavaşlamak insanın güç ve azmine bağlı bir durumdur. Akademisyenler için de yavaş olma özzerklığı

getirerek, eğitimsel ya da sosyal olarak fayda sağlamayan işler için daha az zaman kaybetmek anlamına gelir (Martell, 2014). St. John's Üniversitesi Öğretme ve Öğrenme Merkezi tarafından yayımlanan bir bültende öğretim elemanlarının aşırı yoğun eğitim programlarının sonucu hissettikleri telaş bir makalede kavramlaştırılmış ve *yetiştirememe korkusu -anupholsteryphopia-* olarak isimlendirilmiştir (Upton, 1999). Bu kavramda kullanılan ek ve sözcüklerin anlamları öğretmenliğin anlamının hızlı çağda değiştiğini de gözler önüne sermektedir. Kelimenin başındaki *an-* ön eki eksiklik, *upholstery* kelimesi döşeme, kaplama -mecaz anlamda bilgiyle kaplama- ve *phopia* kelimesi de korku anlamına gelmektedir. Öğretmenler tarih aralıkları belirlenmiş konuları yetiştirmeye odaklandıkları için zamanlarını etkili geçirememektedirler. Yine de, öğretim üyeleri ve öğretmenler işlerine genelde iç motivasyonla bağlı olan çalışanlardır. Yaratıcı olmak tutku, süreklilik ve azim gerektirmektedir (Berg ve Seeber, 2016).

2. YAVAŞ OKUL YAKLAŞIMININ GENEL ÖZELLİKLERİ

Yavaş hareket ile ilgili yazında dikkatli, yansıtıcı, farkında, önemsenmiş ve özenli gibi terimlerin bolca kullanıldığı görülmektedir. Yavaş hareketi modern hayatın hız ve değişkenliğine bir tepki olarak doğmuştur. Bu yüzden, zindelik, motivasyon, basitlik, yaratıcılık, farkındalık ve güçlülük gibi özellikleri içinde barındırmaktadır (Shaw, Cole, ve Russell, 2013). Yavaş Okul'un ilkelerinden biri olan bilinçli/farkındalıklı öğrenme *-mindful learning -* zihnin öne çıkan farkları görebilmesi ve yeni şeyleri fark etmesiyle sonuçlanan bir aktif süreçtir. Aktif olarak düşünmek, şu anda kalmak ve öğrenme sürecinin tamamen içine dahil olmak anlamı taşımaktadır (Langer, 2000). Farkındalık bireyi toplumun içinde barınmaktan kaynaklı maruz kaldığı dogma ve yönlendirmelerden uzaklaştırır, bunların getirdiği yanlısalarını kırıp zihnini derinlemesine kullanmasına imkân sağlar (Fromm, 2019).

Greiner'e göre Yavaş Okul sistemi hem öğrenci ve öğretmen arasında hem de öğrenen ve öğrenme arasında uzun süreli bir ilişkinin kurulması anlamına gelmektedir. Bu şekilde sistem tartışma, yansıtma ve derinlemesine öğrenmeden oluşan bir süreci kapsamaktadır (Grenier, 2019). Yavaş pedagoji bilgilerin derinlemesine öğrenilmesi anlamına gelmektedir (Holt, 2002). Grenier öğretmenlik yaptığı okul olan Eton'da öğrencileri bir şeyleri yaparken (tecrübe ederken) yeni yollar deneme çabasının (yaratıcı girişimler) yanında, yapılacaklara yönelik duyuşsal kazanımlarının da sağlanmasının gerektiğini vurgulamaktadır (Greiner, 2019).

Yavaş Okul'da, 21. yüzyılda birçok eğitim sisteminde örneklerine rastlanılan aksine, eğitim programları sınavlara ve kesin hedeflere yönelik değildir (Holt, 2002). Kesinleşmiş hedefler ya da sınavlara yönelik oluşturulan programlarda girdi ne olursa olsun çıktılarının belirli ölçütlerle değerlendirilebileceği kesindir. Bu durum öğrenciye işlevsel gelişim olanağı sunmamaktadır. Aynı

zamanda, belirli aralıklarla yapılan sınavlar Yavaş Okul'un felsefesini tehdit edebilecek güçte görülebilir. Öğrencileri değerlendirmeye yönelik ya da not kriterleri doğrultusunda öğretim yapmak onları sınavlara hazırlamak anlamına gelmektedir. Bahsedilen bu süreç öğrencilerin heveslerini örselemektedir (Greiner, 2015). Diğer yandan, standartlaştırılmış sınavların ölçemediği birçok yeteneğe dikkat çekilmektedir; bunlar eleştirel düşünce, motivasyon, süreklilik, zorlukları yenme gücü, heves, vatandaşlık görüşüne sahip olma, farkındalık, öz-disiplin, empati, liderlik yeteneği, sevecenliktir (Bracey, 2001, akt. Holt, 2002). Standartlaştırılmış testlerin ve okul sistemlerinin bireysel farklılığı olan öğrencilerin gelişimine olanak tanıyan bir özelliği yoktur (Kincheloe, 2018). Eleştirel pedagojide karşı çıkılan bu noktaya Yavaş Okul'da da karşı çıkılmaktadır. Öğretmenin ve öğrencinin kalıplaşmış bir sistemin ürünü olarak şekillendirilmesi Yavaş Pedagoji'nin varoluşuna karşı bir durum olarak görülmektedir. Yavaş Okul eğitim programı, öğrencilerin ihtiyacı olan bir entelektüel beslenme sağlar. Bunun sonucunda doğal olarak, öğrenci başarısı sağlanır (Berg ve Seeber, 2016). Böyle bir programla birlikte, mutluluk gibi başarının da ortaya çıkması beklenen doğal bir durumdur.

İsmiyle kapsamının arasında büyük bir fark olan Yavaş Okul kavramı, kavramla ilk karşılaşan veliler için pek çekici olmayabilir. Yavaş Okul denince her şeyi yavaş bir şekilde yapmak akla gelse de aslında pratikte öyle değildir. Yavaş Okul birçok çeşitliliği bünyesinde bulunduran bir yaklaşım olarak düşünülmelidir (Holt, 2002). Birçok farklı sistemden ve kaynaktan derlenmiş, teknolojik eğitsel araçlardan geleneksel yöntemlere ve öğretim elemanlarına kadar geniş kapsama sahip bir sistemdir.

Yavaş Okul yaklaşımı farklı ülkelerde farklı dernekler, okullar ve eğitimciler tarafından uygulanmaktadır. İspanya'da Yavaş Eğitim uygulayan bir okulun müdürü olan Joan Domenech Francesch Yavaş Okul konseptinin gerçekten anlamak ile ilişkili olduğunu şöyle ifade eder:

“Her birey, her çocuk kendine özel bir öğrenme ritmine sahiptir. Bu tarz bir esneklik insanlara her yerde öğrenme ve gelişme imkânı olan bir yer sağlıyor. Sırada not defteriyle oturup öğrenmezler. Birçok şekilde öğrenebilirler; örneğin okul bahçesinde, tiyatro ya da drama yaparken, oyun oynarken, kendi aralarında konuşurken. Geleneksel okullarda öğrencilere söz hakkı verilmezken ve derslerde sessiz olmaları beklenirken, Yavaş Okul öğrencilerin konuşma aktivitelerine katılmasına ve konuşarak öğrenmesine ve yeteneklerini geliştirmesine imkân tanır. Okulun felsefesi budur (Euronews, 2015a).”

İnsanların bilgi anlamında nerede olduğuna ve ne bildiklerine bakmak, ilgilerini göz önünde bulundurmak ve sordukları sorulara kulak vermek gerekmektedir. Böylelikle öğrenciler öğrenme ve keşif yolculuklarına başlarlar. Çin'de bulunan Old Style School'da öğrenciler güne kaligrafi çalışmasıyla

başlamaktadır. Kaligrafi Öğretmeni Li Fulun, kaligrafi yapmanın getirdiği sakinlik hissini ardından öğrencilerin yapacakları aktivitelere daha iyi odaklandıklarını ve daha istikrarlı çalıştıklarını belirtmektedir (Euronews, 2015b). Japonya’da yavaş nesil isimli bir akım başlamıştır. 2002 yılında Yavaş Eğitim olarak isimlendirilen bir sistem uygulanmaya başlamıştır. Terawaki, Kyoto Üniversitesi’nde Sanat ve Tasarım Profesörü, eskiden okullarda öğrencilerin pasif olduklarını, öğretmenlerin her söylediğini ezberlemek zorunda olduklarını ve öğretmenleri beklentisini karşılamak için çalıştıklarını ancak yavaş eğitimle, öğrencilerin düşünmeyi öğrendiklerini ve ders çalışmaya kendi kararlarıyla başladıklarını ve yeni şeyler öğrenmenin memnuniyetini deneyimleme fırsatları olduğunu ifade etmiştir (Euronews, 2015c).

Yavaş Pedagojide zamanın değeri büyüktür. Öğrencilerin orijinal bilgi üretimine yeterli zaman ayırmasını sağlamak hedeflenir. Yavaş pedagoji geleneksel öğretimle karşılaştırıldığında birçok farklılıktan bahsedilir. Örneğin, yavaş pedagoji öğrenenleri bilgi üreticisi olarak görürken geleneksel metotlarda öğrenenler bilgi tüketicileridir. Yavaş pedagoji öğrenenleri derinlemesine düşünmeye, kasıtlı eyleme, gerçek materyalleri kullanarak öğrenmeye ve toplum eleştirisi yapmaya yönlendirir. Geleneksel öğrenme ise rutin düşünme, rutin eylem, direk öğretim ve toplumun yüzeysel ve basit bir şekilde anlaşılması demektir (Harland, 2016).

Yavaş Okul, öğrenenin doğal merakını besleyen ve tatmin eden bir amacı üstlenmektedir ve öğrencilere kendi öğrenme süreçleri ile ilgili keşifler yapma imkânı sağlamaktadır (Doghonadze, 2016). Öğrenciler kendi öğrenme süreçlerini yönetirken içinde buldukları anın farkında olurlar. Langer (2000)’a göre bilinçli farkındalık (*mindfulness*) kişinin işinde yeterlilik düzeyinde artışa sebep olmaktadır. Bu durum hem öğrenen hem de öğretenden açısından büyük bir avantaj olarak ifade edilmektedir. Çünkü yaratıcılıkta ve olumlu düşüncede gelişim gözlemlenmektedir. Fromm (1989, çev. 2019)’a göre farkındalık bireyi özgürleştirdiği gibi ayrıca bir enerji yayar, kişiyi canlandırır ve benliğini bir merkeze kavuşturur. Sonuç olarak, stres seviyesi azalmakta ve daha sağlıklı bir hayat elde edilmektedir.

Emile’in eğitimi için gösterge dilinin büyük önem taşıdığından bahsedilirken her şeyi akılla açıklamaya yönelmenin ve sözcüklere indirgemenin aslında eylemleri geri planda bıraktığı vurgulanmıştır (Rousseau, 1762, çev. 2019). Sınıfta konuları hızlı bir şekilde işlemek yerine öğrencilerin bilgiler üzerine kafa yormalarına zamanları ve imkânları olmalıdır. Hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin düşünecek zamanları olmalıdır; çünkü kasıtlı eylemle bilgi üretimi *yavaş zaman* ister (Harland, 2016). Okullarda öğrencilere ezbere dayalı ya da ritüelleştirilmiş bir eğitim sunmak yerine, onların kavrama becerilerini güçlendirmek gerekmektedir. Bu sayede öğrenciler kendi performanslarının farkına

varabilir ve konuları nasıl kavrayacaklarını keşfedebilirler. Yavaş Okul'un öne sürdüğü kendi hızında öğrenmek (Barker, 2012) öğrencileri değerlendirilecek olmanın stresinden uzaklaştırır. Bireyler yeteneklerini ve hazırbulunuşluk düzeylerini kolayca ortaya koyabilirler (Doghonadze, 2016). Okulların ve öğretmenlerin üzerine düşen görev ise öğrencileri kendi varoluşlarına göre özel olarak değerlendirmek olacaktır (Gardner, 2019). Aynı zamanda, yansıtma ve açık uçlu sorgulama bir lüks olarak görülmemeli aksine, bu gibi teknikler sınıflarda uygulanması gereken başat etkinliklere dahil edilmelidir (Berg ve Seeber, 2016).

Az çoktur, az ama öz ya da az çoktan daha fazladır gibi farklı şekillerde Türkçe'ye çevrilen *less is more* yaklaşımını benimseyen Yavaş Okul bireysel tempo ve benlik gelişimi için geniş imkânlar sağlamaktadır. *Daha çok*'un peşinde koşarken toplumlar eşitsizlik, çevre kirliliği, bozuk ekonomi ve mutsuzluk gibi birçok olumsuz sonuçla karşı karşıya kalmıştır. Bu duruma karşı ortaya çıkmış *az çoktan fazladır* felsefesi temelde bireysel memnuniyet getirir. Daha az iş, daha az uğraşacak şey ve daha az koşuşturma daha fazla aile, arkadaşlık ve yaratıcılık demektir (Andrews ve Urbanska, 2009). Daha az telaş insan hayatına daha çok memnuniyet ve denge getirir. Yavaş Pedagoji de azı çok yapacak bir altyapıyla bireyin memnuniyeti ve bunun sonucunda ortaya çıkan yaratıcılığıyla mutlu öğrencilere sahip olmaktadır.

Yavaş Pedagojide, öğrencilerin severek ve ilgileri dahilinde öğrenmeleri ve meraklarını arttırarak çalışmalarını sürdürmeleri beklenir. Diğer bir deyişle, bu sistem öğrencilerin mutlu birer öğrenen olmasını hedeflemektedir. Pozitif psikolojiye göre, bireylerin öğrenmeleri oluşturdukları olumlu duygularla doğru orantılıdır. Neşe ve ilgi öğrenmeyi arttıran olumlu faktörler arasında görülmektedir. Neşeye dolmuş bireylerin oyun güdülerini artmış olur. Limitleri zorlamaya çalışır ve yaratıcılıklarını geliştirirler. Aynı zamanda, öne çıkan bir fenomen olarak *ilgi* de bireylerde birçok olumlu özelliğin ortaya çıkmasını sağlar. İlgi bir şeye uzaktan bakmak değil 'orada olmak', 'aralarında olmak' anlamına gelen Latince *inter esse* kelimelerinden gelmektedir. Bu yüzden, bir kişinin bir şeye ilgili olması ona uzaktan bakması değil oraya dahil olması, içeride bulunması ya da o işi kendisinin yapması anlamına gelir (Fromm, 1989, çev. 2019). Bunların arasında, kendi var oluşunu / benliğini genişletme, yeni şeyler öğrenme ve keşfetme gibi yönelimler yer almaktadır (Fredrickson, 2001). Harvard'a yeni başlayan öğrencilere giden mektupta bulunan tavsiyeler (Lewis, 2004) arasında öğrencilerin kendilerine esneklik kazandırabilecek seçimler yapmaları bulunmaktadır.

1964 yılında mezuniyetinin üzerine başladığı çalışmalar sonucunda Martin Seligman çocukların olumsuz duyguları yetişkinlerden gözlemleyerek edindiklerini belirtmektedir (Seligman, 1975). Bir şeyin çıkmaza girdiğini düşünmek ve kalıbın dışına çıkmak için çaba harcamamak birçok sosyal deneyle kanıtlanmış birer alışkanlık olarak ifade edilmektedir. Bu durumu Martin Seligman ve Steven F.

Maier bir köpek üzerinde yaptıkları deneyler sonucunda *öğrenilmiş çaresizlik* olarak tanımlamıştır (Cherry, 2019). Ancak, 2000'lerde yaptığı çalışmasıyla çaresizliğin öğrenildiği gibi *iyimserliğin* de öğrenilebileceğini ortaya koymuştur. *Öğrenilmiş iyimserlik* temalı çalışmalarında çocukların yetişkinlerden daha fazla umut etme kapasiteleri olduğunu, çocukların geleceğin tohumlarını taşıyan canlılar olduğunu ve doğanın çocukların güvenli bir şekilde olgunlaşmasını istediğini belirtmiştir (Seligman, 2006). Olumlu duygular dikkat ve algı kapsamalarını arttırmaktadır. Bu sayede bireyler esnek ve yaratıcı düşünmeye başlarlar. Aynı zamanda, kişilerin başa çıkma kaynaklarını da artırır (Fredrickson, 2001). Sonuç olarak, bu tarz olumlu duygularla donatılmış öğrenme atmosferlerinde öğrencilerin duygusal iyi oluşlarının yükseleceği düşünülmektedir. Brennan'ın çalışmasından örnek veren Berg ve Seeber (2016), olumlu duygular yüklenmiş öğrencilerin ve öğretmenlerin topluluk olma bilinciyle grup dinamiklerini de yükselteceklerini ifade etmektedir. Yani, Yavaş Sınıflarda oluşturulmak istenen olumlu atmosfer ve öğrenme ortamları sayesinde hem öğrenciler hem de öğretmenler daha etkili bir öğrenme sistemi oluşturmaktadırlar (Berg ve Seeber, 2016).

Akademik çalışmaların dışında öğrencilerin kendilerini tanımaya yönelik ya da hali hazırda ilgilendikleri konular için zaman ayırmaları gerekmektedir (Lewis, 2004). Yavaş okulda, spor, okuma, arkadaşlarla vakit geçirmek, kısa yürüyüşlere çıkmak gibi aktiviteler bireylerin zihinsel ve fiziksel anlamda olumlu bir gelişim göstermeleri için önem taşımaktadır.

Yavaş Okul, Rousseau'nun Emile'de söylediği gibi vücut ve beyinin ahenk içinde olması gerektiğini gözler önüne serer. Düşünme yetisi vücuttan ayrı bir şekilde gerçekleşemez ve sağlıklı zihinsel etkinlikler direkt olarak vücudun sağlıklı olmasıyla alakalıdır (Rousseau, 1762, çev. 2019). İnsanoğlu doğayla şekillenmiş ve yüzyıllar boyunca doğayla iç içe yaşamış bir düşünen canlı olarak ne kadar doğadan uzak kalırsa o kadar eksik hissedecektir. Bu yüzden, insan eğitimini doğadan ayrı düşünülmemelidir. İnsanın zihinsel ve fiziksel gelişimine çevrenin etkisi çok büyüktür; çünkü birey toplumun bir parçasıdır ve toplumsal dokunun dışında düşünülemez (Fromm, 1989, çev. 2019). Bunun ışığında, Yavaş Eğitim uygulamalarıyla bireylerin beden-beyin gelişimleri ve sağlıkları iyi bir halde şekillenecektir. Renete Caine ve Geoffrey Caine (2000), beden ve beyinin birbirleriyle iç içe olduğunu ve onlara tek bir sistem gibi davranmanın gerekliliğini vurgulamışlardır.

Yavaş Pedagoji, Holt (2002)'un da dediği gibi gelenekselden post-modern yöntemlere kadar birçok tekniği içinde barındıran bir felsefedir. Temel ilke bireyin kendini keşfetmesi, kendi hızında öğrenmesi ve derinlemesine öğrenme yapabilmesi olduğundan bu sürece teknolojik eğitsel araçlar da dahil olabilmektedir. Shaw ve diğerleri (2013)'ne göre eğitim sürecinde kullanılan bir araç, süreci yönetiyorsa, bu dikkat dağınıklığına ya da öğrenme sürecinde

sınırlılıkların ve etik olmayan durumların oluşmasına sebebiyet verebilir. Ancak teknolojik aygıtların kullanımı yeni imkânlar keşfetmeye olanak verecek şekilde kullanıldığında ortaya işbirliği, etkililik ve güçlenme çıkacaktır. Benzer şekilde, akademik çalışmalarda *yavaş pedagojinin* uygulanması üzerine yapılan bir araştırmada akademisyenlerin teknolojik iletişim araçları kullanmalarının öğretimlerini ve öğrenme girişimlerini kitlesel olarak paylaşmaları, anlık ve destekleyici dönütler almaları bakımından olumlu bir sonuç vermiştir (Collet, Berg, Verster ve Bozalek, 2018).

3. YAVAŞ PEDAGOJİ'NİN DİĞER UYGULAMALARLA KARŞILAŞTIRILMASI

Tarih boyunca geleneksel okula karşı birçok farklı sistem ve yaklaşım ortaya çıkmıştır. Yavaş Okul bir okul sistemi olmaktan ziyade öğrenme ve öğretme ile ilgili değerleri ve inançları vurgular. Yerelleşmenin değerini vurgulayan Yavaş Gıda Hareketi'nden ilham alarak doğmuş Yavaş Okul, kendine özgü sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapısını benimser (Smith, 2017). Bu yüzden Yavaş Pedagoji kişinin kendi hızında öğrenmesini vurgulayan eğitimsel yöntem ve teknikleri kullanmaya açıktır. İşbirlikli öğrenme, proje tabanlı öğrenme, derin düşünme pedagojisi, sosyal yapılandırıcılık, üst bilişsel öğrenme gibi yaklaşım ve yöntemlerle niceliğe değil niteliğe odaklanmaktadır. Bu sistemler az miktardaki öğrenme materyalinin derinlemesine işlenmesine önem verir. Böylece, yeni kavramlar, taze bilgi, gerçek dünya ve birey arasında çoklu bir ilişki kurulmuş olur (Shaw ve diğerleri, 2013). Ayrıca bireyler, Yavaş Öğrenme yoluyla kritik düşünce, farkındalık, bireysel yansıtma, işbirlikli öğrenme, hayat boyu ve kendi kendine öğrenme gibi yetenekleri kazanarak gerçek dünyayı daha iyi anlarlar (Applebee, 1996, akt: Shaw ve diğerleri, 2013). Dolayısıyla, Yavaş Okul'un bireylere farkındalık deneyimini kazandırırken aynı zamanda 21. yüzyılda sıklıkla bahsedilen kritik düşünme, takım çalışması, kendi kendine öğrenme gibi becerilerin de kazanılması açısından zemin hazırlar niteliktedir. Buna ek olarak, Yavaş Okul programlarında öğrencilerin derinlemesine öğrenebilecekleri *az ama öz/az çoktan fazladır -less is more-* felsefesinin benimsendiği bir konu dağılımı olması öngörülmektedir. Bu durum hem öğrencinin özerkliğini sağlamak hem de öğretmene alan sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

İnsan doğasının doğuştan getirdiği büyüme ve gelişme özelliklerini birincil prensipler haline getiren birçok alternatif sistem vardır (Miller, 2007). Bu alternatif sistemlerden bazıları Yavaş Okul'un prensiplerine de benzerlik göstermektedir. 18. yüzyılda Emile adıyla yazdığı kitabında bir çocuğun nasıl yetiştirilmesi gerektiğini anlatan Rousseau toplumun isteklerindense çocuğun doğal büyümesinin ön plana çıkması gerektiğini ifade etmiştir. Çocuklar bir şeyi onlara dikte edildiği için yapmak yerine kendi kendilerine anlayarak bilgiye ulaşmalıdırlar; yani bilimi öğrenmek yerine icat yapmaları gerekir (Rousseau, 1762, çev. 2019).

Reggio Emilia Yaklaşımında da çocukların meraklarını beslemek gerektiği ve kendi kendilerinin rehberleri olduğu bir programla eğitim almaları istenir (Barker, 2012). Bu sistemde, çocukların zekaları, duygusal, sosyal ve ahlaki potansiyelleri dikkatli bir şekilde geliştirilir ve onlara rehberlik edilir (Gardner, 1998). Derinlemesine öğrenme için kullanılan proje çalışması çocukların çevrelerindeki olguları, olayları ve dikkate değer deneyimleri derin ve tam anlamlandırmalarını ifade eder. Projelerde çocuklar kendi kararlarını vermeye ve kendi seçimlerini yapmaya yönlendirilirler. Çalışmalar öğretmenlerin danışmanlığında ve akranlarıyla iş birliği halinde yapılır (Katz, 1998). Reggio Emilia sisteminin kurucusu Malaguzzi, güçlü ilişkiler kurmanın ve etkileşimin temel bağlayıcı etmenlerden olduğunu ve bu sayede çocukların etkinliklere katılırken aidiyet duygusu ve öz güven geliştirmiş olduklarını belirtir (Malaguzzi, 1998). Reggio Emilia’da eğitimciler ifade edici, iletişimsel ve bilişsel dilleri sentezleyerek kendi düşünce güçlerini oluşturma kapasitesini fark etmiş yeniden bütünleşmiş çocuklar ortaya çıkarmayı amaçlar (Edwards, Gandini, ve Forman, 1998).

John Dewey ile birlikte çalışan Amerikan Eğitimci ve 19. yüzyılda eğitimde ilerici hareket öncüsü Francis Wayland Parker bireyin zihinsel, fiziksel gelişimi ve kendini ifade, sosyal aktivite ve çocukların bireyselliklerini ortaya çıkarabilecek informal öğretimi desteklemektedir (Britannica, 2020). 1885 yılında Parker’ın eğitim üzerine yaptığı konuşması hala geçerliliğini korumaktadır.

“.....Geleneksel öğretmen için genellikle desteklenen güdü belirli derecede beceri ve bilginin edinilmesidir. Beceri ve bilginin kalitesi genelde derslerle ya da geleneksel sınavlarla belirlenmektedir. Bu bir hatadır. Eğitimin bu yanlış güdüsünün tersine, kendim eğitimin gerçek güdüleri olduğuna inanıyorum, bence edinilen beceri ve bilginin insanın gelişimini, beden, zihin ve ruhun ahenkli bir şekilde ortaya çıkmasıdır...” (Yaley, 2018).

Bu bağlamda, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin bireyin kendisini keşfetmesine fırsat sunacak nitelikte olması hedefleniyorsa normatif bir çerçevenin dışına çıkılması gerektiği söylenebilir. Bireyin kendi hür iradesiyle çalışmalarını yürüttüğü özgür bir eğitim ortamında edinilen her bilgi bireyin merakı ve eğilimlerinin bir sonucu olacaktır. Böylece, bireyler kendilerini keşfediyor olmalarının yanında ilgi, merak ve eğilimlerini somut olarak da ortaya koyabilecekleri bir ortam içerisinde var oluşlarını sürdürecektir.

Bireyler bir sistem sunularak eğitim ve öğretime dahil edildiklerinde önceden planlanmış bir program kapsamında değerlendirme kriterleri ve yöntemlerine tabi olmaktadır. Bu durum, kişilerin bireysel farklılıklarını gözlemeyen, “herkese uyan” ya da “herkese uyacak bir kalıp” şeklinde Türkçe’ye çevrilmiş olan “one-size-fits all” yaklaşımında olduğu gibi herkesin aynı eğitimi alıp aynı yetkinliklere sahip olmasını ve sınavlardan geçmesini beklemektedir.

Sonuç olarak Yavaş Okul'un bahsedilen ilkelerine tezat eğitim çıktılarıyla karşılaşılır. Parker (Britannica, 2019) da Fromm (1989, çev. 2019) ve Dewey (1975) gibi öğrenmenin sadece zihinsel bir yanının olmadığını, bedensel ve ruhsal olarak da bir uyumun yakalanması sonucu bireylerin öğrenebildiklerini belirtmiştir. Bu doğrultuda belirtilen özellikler Yavaş Okul'un ilkeleriyle de özdeşleşen bir hal almıştır.

Maria Montessori 1907'te, dönemin eğitim olanaklarıyla çocukların kendi potansiyellerine ulaşamadıklarını ifade etmiştir. Çocukların iç kılavuzları onları gelişim ihtiyaçlarına hizmet eden faaliyetlere iter. Yetişkinlerin övgüleri ve yargılarıyla şekillendirilmemiş ustalık gerektiren bir güdülenme sayesinde bireyler gelişim, anlayış ve uzmanlaşma seviyelerini üst düzeylere taşıyabilirler (Lillard, 2018). Montessori okullarında çocuğun bağımsız olmasına ve keşfederek öğrenmesine önem verilir. Kitaplara gömülmek ya da direk öğretim söz konusu değildir (Barker, 2012). Kendilerini yansıttıkları ve özgürce hareket ettikleri rahat bir şekilde yönetilen bir çevrede olmaları şartıyla çocukların hedeflerini başarabileceklerine inanmıştır. Montessori'ye göre bir çocuğun bilişsel gelişimi onun karar vermekte özgür olmasıyla bağlantılıdır.

Robert Steiner 20. yüzyılda Waldorf adını verdiği bir sistem kurmuştur. Steiner 'beden, akıl ve eller' üçlemesiyle öğrenmenin bütüncül bir süreç olduğunu vurgulamıştır. Waldorf Okulları'nda doğa kavramı önemli bir yere sahiptir. İnsan doğanın bir parçası olarak görüldüğünden eğitimi de doğayla iç içe olmalıdır (Kotaman, 2009). Bir diğer konu ise eğitim çocuğun doğal gelişim evreleri ve özellikleri esas alınarak yapılmaktadır (Patterson ve Bradley, 2011).

Bahsedilen sistemlere benzer olarak Modern Okul da toplumsal dogmalardan sıyrılmış bir şekilde öğrencilerin bireysel özgürlüklerine önem veren bir sisteme sahiptir. Modern Okul'da salt bir amaca hizmet edilmediğinden dolayı öğrencilerin etraflarında bulunan bağımlılıklardan kurtulmaları ve kendi kendilerinin öğretmenleri olabilmeleri için birer yetkin birey haline gelmeleri istenmektedir. Modern Okul çocukların duygu ve isteklerini izleyerek zihinsel gücü ortaya çıkarmayı tasarlamıştır (Ferrer, 2014).

John Dewey ise insanlar farklı sistemlerde farklı eğitimler almış olsalar da kendi sahip oldukları yeteneklerini bir şekilde geliştireceklerine inanmaktadır. Kendi yeteneklerini geliştirebilecekleri bir ortam, gelişmeyi olumlu yönde tetikleyecektir (Dewey, 1916, çev. 2004, akt. Demirel, 2019). Dewey (1997) insanların deneyimlerle hem olumluya hem de olumsuzla yönelebileceklerini düşünür. Bunu deneyimin harekete geçirici bir güç olduğunu söyleyerek ifade etmiştir. Deneyim yalnızca insanın edindiği bir şey olmaktan çok insanın içine işleyerek merakını, amaç ve isteğini etkilemektedir. Diğer yandan, insanın özgür bırakılması öğrenmenin doğasında var olan bir şeydir. Dewey (1997)'e göre hareket özgürlüğü bireyin normal fiziksel ve zihinsel gelişimini sürdürmesi için

önemli bir araçtır. Sağlıklı bedenle sağlıklı zihinle ilişkisini gören Yunan bilginlerinin deyişlerine göre öğrenmenin bu iki yapıyla bağlantısını vurgular. Aynı zamanda, John Dewey, eğitimin normatif bir taslağı olmasının bireyin kendi tecrübesiyle öğrenmesinin önüne geçtiğini ifade eder.

“Eğitim, bilimsel gerçekler ve doğrular hariç her şeyi göz ardı etmiş bilginin skolastik anlayışın etkisi altında kaldığında, aktif olarak bir işi yapma, bedeni dahil etme, materyali inceleme gibi öncül ve giriş meseleleri görmezden gelir. Bu durumda, öğretim öğrenenin amacından izole bir şekilde yapılır, yalnızca ezberlenen ya da talep üzerine yapılan bir iş halini alır. Gelişimin doğal ilerleyişi incelendiğinde, buna 3 baş gösterir” (Dewey, 2001).

Sonuç olarak yüz yıllardır süre gelmiş ve zaman zaman kendini yenilemiş eğitim sistemleri bazı kesimlere yeterli ya da uygun gelmemiş ve ortaya alternatif sistemler çıkmıştır. Yavaş Okul da bu akımlardan biridir. Jean Jacques Rousseau’dan John Dewey’e kadar incelediğimiz eğitim ile ilgili sunulan alternatif bakış açılarına göre bireysel varoluşun öne çıktığını söyleyebiliriz. İncelenen sistemler ve görüşler bireyin merakını uyandıracak öğrenme ortamlarının önemini ortaya koymuştur. Bunun yanında, öğrenme hem zihinsel hem de fiziksel süreçlerin bütünü olarak görülmektedir. Beden ve zihin uyumu derinlemesine öğrenmenin gerçekleşmesi ve farkındalığın oluşması için gereklidir. Ayrıca, bireye bilgileri dikte etmek yerine özgür iradesiyle keşfetmeye yönelmesini sağlamak öğrenmenin doğasını bozmayacak ve bireyin kendini keşfetmesine zemin hazırlayacaktır. Yavaş Okul tüm bu özelliklerin sentezlendiği bir pedagoji olarak öne çıkmaktadır.

4.YAVAŞ OKULDA EĞİTİM PAYDAŞLARI OLARAK ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE EBEVEYN

Üniversite düzeyindeki eğitim kurumlarının rekabetçi, özelleştirilmiş ve etkililiği öne çıkaran rasyonel yaklaşımları sonucu hem öğrenciler hem de akademisyenler tarafından Yavaş Araştırma çağrıları artmaktadır. Bu bağlamda, yenilikçi ve yaratıcı düşünmeyi kapsayan derin bilişsel süreçler için zamanın önemli bir etmen olduğu öne sürülür. Düşünmeye ayrılacak zaman ve özgürlük, bireyin kendini tecrübe etmeye kaptırması ve bilgiyi özümseyip yansıtması Yavaş Pedagoji’de istenilen ve beklenen süreçlerdir (Hartman ve Darab, 2012). Dolayısıyla, akademik hayatta da Yavaş Pedagoji arayışları yer bulmaya başlamıştır.

Öğretmen sınıfa nefessiz, acele içerisinde ve aklı dolu girdiğinde, ders iyi geçmez ve öğretmen öğrenciler ile işlediği konu arasında bir bağlantı kurmakta zorluk çeker (Berg ve Seeber, 2016). Ancak, buna zıt olarak *yavaş sınıf* içerisinde zaman hem öğrenciler hem de öğretmenler için motivasyon kaynaklı olarak hızlı bir şekilde akıyormuş gibi algılanır. Öğrenciler, işleyeceği konu hakkında heyecanı olan öğretmenler istemekteler. Durum böyle olduğunda, öğrencilerin de konuyu anlamak için çaba sarf ettikleri görülmektedir (Berg ve Seeber, 2016).

Eleştirel pedagoğlara göre, 21. yüzyılda öğretmenlerin vasıfsızlaştırılması ve müfredatın dilsizleştirilmesi öğretmenleri üreten bireyler olmaktan çok birer bilgi taşıyıcısı ve kullanıcısı haline getirir (Kincheloe, 2018). Yavaş Pedagoji öğretmeni her süreçte bir öğrenen olarak düşünür ve öğretmenin de süreç içerisinde kendini keşfetmesi, yenilemesi ve merakını ortaya koymasını sağlar. Yavaş Okul'un öğretmeni de eleştirel bir öğretmen gibi ontolojik bilgiyle ilgilenir. Öğretmenin bu süreçte kendini öğrenci gibi düşünerek olası her durumdan bir şeyler öğrenmeye açık olması kişiliğinin biçimlenmesi açısından büyük öneme sahiptir (Kincheloe, 2018).

Yavaş okul öğretmeni, insana, doğaya, bilgiye ve kendisine değer veren bir profile sahiptir. Hem eğitim anlayışında hem de yaşam felsefesinde hayatın koşuşturmacasıyla kendine ve topluma yabancılaşan bir birey olmaktan çok, uyarıcıların baş döndürücü karmaşıklığı karşısında eleştirel bilinçli seçimleri ile öze ulaşma amacıyla olan bir birey karakterini yansıtmaktadır. Şeyleşmeye (insanın nesneleşerek özünden uzaklaşması) ve şeyleşme aracı olmanın karşısında olup, özerk özne olma hedeflerinde kendisine, öğrencilere ve topluma kılavuzluk etmektedir. İster mikro ister makro politikalar kapsamında kullanılacak her bir birim bilgiyi, satın olarak tüketmek yerine, kendisi inşa ederek üretmek idealine sahiptir. Bilginin satın alınmasını basit bir eylem olarak görmez; satın alınan bilginin değerinin, yabancılaşma ile ödendiğinin farkındadır. Dolayısıyla eğitim anlayışında epistemik şiddet ve epistemik köleliğe karşıdır. Epistemik özgürlük savunucusudur. Bu özellikleri ile yavaş okul eğitimcisi, öğretmenliği bir iş olarak görmek yerine bir yaşam tarzı olarak görür.

Yavaş okul kapsamında ebeveyne bakış açısı da farklılaşmaktadır. 21. yüzyıl ebeveynlerinin müthiş rekabet algıları çocuklarını da hızlı bireyler haline getirmektedir. Carl Honoré (2004) Samuel Johnson'ın bir sözü ile ebeveynlerin rekabet duygularının 18. yüzyıla dayandığını örneklendirmiştir: "Siz standın önünde durup çocuğunuzun hangi kitabı okuyacağına karar vermeye çalışırken, diğer çocuk her ikisini de okuyup bitirmiş olacak.". 21. yüzyılın 7/24 işleyen ekonomisi bireyleri her zamankinden daha ileride olmaya zorlamaktadır. *Aşırı ebeveynlik* dürtüsel olarak bireylerin çocuklarını mükemmelleştirmeye çalışmalarını ifade eden yeni bir kavram olarak ortaya atılmıştır (Honoré, 2004). Hatta, bebek sahibi olmak istediklerinde, çocuğun cinsiyetine kadar karar vermeye eğilim gösteren ebeveynler bu süreci de McDonalddırlarmaktadır. Bir mühendislik, üretim ve metalaştırma sürecine dönen bu durum çocukların birer proje olarak görülmesine ve doğum sürecinin de insanın doğal sürecinin dışında bir hal almasına sebebiyet vermektedir (Ritzer, 2019). Türkiye'de örneklerini gördüğümüz gibi başta Amerika ve ardında Avrupa'da ebeveynler henüz bebekleri doğmadan onların geleceklerini planlamaya başlamaktadırlar. Hangi okula gideceği, hangi mesleği seçeceği, nasıl giyineceği ile ilgili hakkında pek çok karar

verilmiş olan bebekler, doğmalarına bir süre kala *baby shower* olarak bilinen doğum öncesi partiyle anne karnında çeşitli fotoğraf karelerinin öznelere ya da nesnelere haline gelmektedirler. Doğumları kayıt altına alındıktan sonra da programlanmış bir şekilde her ay yapılan fotoğraf çekimleri, entelektüel ya da zeki olmalarını sağlayacağı varsayılan müzikler eşliğinde günlük aktivitelerine devam etmeleriyle daha ilk günden aşırı yoğun bir programları vardır. Yetiştirilmesi gereken pek çok aktivite, öğrenilmesi gereken kelimeler, hızlıca konuşmaya ve yürümeye başlamaları için yapılan çeşitli etkinliklerle çocuklar adeta bir hız yarışındadırlar. Aksine, eğitimciler ve veliler, çocuklara dünyayı ve kendilerini keşfetmeleri için zaman vermelilerdir. Birçok okul, eğitim koçu ve aile, çocuklara proje gibi davranmak yerine insan olarak davranma yolları bulmak için çalışmaktadır (Honoré, 2008). Bu kapsamda, ebeveynlerin eğitimin niteliğine ilişkin bakış açılarının zayıfladığı, eğitimin bir özgürlük aracı olmaktan çok kitle endüstrisinin popülerleştirdiği kaynaklara erişim aracı olarak yorumladıkları bir profile sahip olduğu söylenebilmektedir. Öğrenmenin doğasını sunileştirerek, bunu rasyonelleştiren bir karakter sunmaktadır. 21. yüzyıl ebeveynlerinin bu yaklaşımları Yavaş Okul kültüründe yer bulmamaktadır. Buna zıt olarak, eleştirel bilinçli otonom birey olma çabasında, çocuğunun eğitim yaşantısını bir satın alma olarak görmekten çok değerli ve biricik bir yaşam alanı olarak gören, sorumluluklarının bilincinde olup eğitime ilişkin stereotipleri rasyonelleştirme karşıtı olan ve entelektüel arayış içinde olan bir ebeveyn profili öne çıkmaktadır.

21. yüzyılda karşılaşılan sorunlardan biri tüketimin çocuklukta da etkilerinin direk görülebilmesidir. Gençlerin beden imajlarından marka tüketimine kadar takıntılı karakterler haline gelmesi erken yaşlara dayanmaktadır. Çocukluk bile kısalmaya başlamış ve yaşlarından önce ergenlik belirtileri gösteren çocuklara toplumun her kesiminde rastlanmaktadır (Honoré, 2004) Yavaş felsefenin amacı ise çocukların oldukları yaşın güzelliklerini yaşamaları, kendilerini kendi tempolarında keşfetmeleridir. Çocuklar benliklerini öğrenmeden çevrelerini doğru bir şekilde anlayamayacaklardır. Benlik gelişiminde motivasyon en etkili öğedir. Motivasyon temele alınarak çocuklar yararlı işlere yönlendirilebilirken, manipülasyon yoluyla kendisine ve topluma zarar veren bireyler de yetiştirilebilir (Kincheloe, 2018). Aksi bir durumda, başkalarının yönlendirmelerine göre hareket eden bireyler yetişmiş olur. Honoré (2004) çocukların kendi doğalarında hızlı olmadıklarını, bunun aksine çevrelerini oluşturan diğer bireylerin onları hızlı olma kalıbına soktuğunu yazmıştır. Reklamcılar çocukların erken yaşta birer profesyonel tüketici olmalarına sebep olur. Okullar onlara saat ile yaşamayı ve zamanı mümkün olduğunca hızlı yaşamalarını öğretmektedir. Çevrelerinde bulunan her şey çocuklara daha az olanın asla daha çok kazandıracağını düşündürmemektedir. Her zaman daha hızlı daha iyi demektir. Çocuklara seslenirken en sık kullanılan

ifadeler bile ‘Hadi’, ‘Çabuk ol’dur. Bunun başlıca sebepleri arasında ebeveynlerin birbirleri arasındaki rekabet ilişkisi vardır (Honoré, 2004).

Yavaş Okul’un da savunduğu çocuklara çocukluklarını geri verme düşüncesi Endüstri Devrimi’ne dayanmaktadır. Çocukluğa masumiyet ve hayal gücü çağı olarak bakılması Romantik Hareket ile doğmuştur. Eğitimciler ve ebeveynler 21. yüzyılda gençlere yavaşlamak ve çocuk olabilmek için fırsatlar yaratma girişiminde bulunmaktalar (Honoré, 2004).

Okullarda normatif bilgi ahlaki ve etik davranışların ne olduğunu belirlemede merkezi bir rol oynar (Kincheloe, 2018). Eğitimin amaçları normatif olarak belirlenirse kişinin kendini keşfetmesi ve özerkliğini sağlamasına olanak sağlamayabilir. Yavaş Pedagoji öğrencilere kendi kendine öğrenme becerisini kazandırabilir. Kendi kendine öğrenme bireyin hızını, öğrenme stilini, öğrenme stratejilerini kendisinin belirlemesi ve bu doğrultuda öğrenme sürecini yönlendirmesi anlamına gelir. Öğretmen öğrencinin güdülenme sürecini doğru yönetmesi ve kazanımların öğrenilmesi için rehberlik eder. Öğrenci özdenetim becerisiyle yaptığı çalışmanın farkında olarak süreci yönetir (Şahin ve Erden, 2009). Öğrenci bu süreçte kendi yeteneklerinin ve yapabileceklerinin farkına varır. Öğrenciler çevre ile büyük oranda etkileşim içerisindedirler (Kass ve MacDonald, 1999). Dolayısıyla, yavaş okul ideal ve organik bir kültür inşa süreci sağlar.

5.YAVAŞ OKUL’UN KATMA DEĞERİ

Yavaş olmak kendi hayatının ritmini belirlemektir. Ne zaman ne kadar hızlı gitmek gerektiğine siz karar verirsiniz. Burada savaşını verdiğimiz şey kendi tempomuzu belirleme hakkına sahip olmaktır (Petrini, 2001). Okul sistemlerinde öğrencilere dayatılan her şey öğrencinin bağımsız birer düşünen olması için bir imkân tanımamaktadır. Kendi fikirlerini oluşturmak için zaman bulamayan öğrencilerin belirli bir süreden sonra buna ihtiyaçları da tamamen ortadan kalkar. Bu duruma tamamen alışmış ve bunu bir hayat tarzı haline getirmiş bireyler yetiştiren bu standart sistemler kendilerini uzun süre var edebilmektedirler. Bir çocuğun zihninde aklın yerine otorite koyulursa artık düşünemeyecek ve başkasının düşüncesinin ürünü olacaktır (Rousseau, 1762, çev. 2019). Sistemin çıktıları olarak bireyler artık durumun vahametinin farkında olmadan yetişkin hayatlarını sürdürmeye devam ederken, sahip oldukları çocuklarına da aynı eğitimi tekrar ettirir ve hatta onları daha yoğun bir baskının içerisine bile sokabilirler. Bireysel farklılıkların önemsenmediği, kişisel fikirlerin değer görmediği, aynılığın övüldüğü bir toplum bireylerin farklı düşünce sistemleri üretebilmeleri için bir çıkmaz oluşturmaktadır. Bu noktada, bireylerin içsel doğal itkileri onlarda içinde buldukları fanustan çıkma isteği yaratabilir ya da kendi hayatlarını iplerini ellerinde tutma arzusu doğurabilir. Eğitimde *yavaş hareketi*, kişilerin kendi benliklerinin farkına varma, öz keşif ve kendi kendine yardım edebilme gibi öznel becerileri geliştirebilmesine olanak tanıyacaktır. Kendi kendine öğrenen çocuk

gücü ölçüsünde ilerler ve zihni de bedeni gibi yorulduğundan öğrendiklerini belleğine taşıdığında kavrayış gerçekleşir ve edindikleri kendinin olur ((Rousseau, 1762, çev. 2019). Birçok okulun, topluluğun, eğitim koçunun ve ailenin -daha önce bahsi geçtiği gibi- çocukları birer proje olarak değerlendirmek yerine onlara insan olarak davranmaları sonucu daha mutlu, daha sağlıklı ve kendi dünyalarında kendi izlerini bırakabilecek çocuklar olarak büyüdükleri ortaya çıkmıştır (Honoré, 2008). Yavaş Okul'da öğrencilerin yavaş hızda öğrendiklerinde daha iyi öğrendiklerinin altı çizilmiştir (Holt, 2002).

Dewey (1997) bireyin toplumdan etkilendiğini ve deneyimlerini bu doğrultuda topluma bağımlı olarak yaşadığını belirtmiştir. Bireylerin hızlı hareket etme temelli zihin yapısını değiştirmeleri bir kelebek etkisi yaparak toplumu da etkileyecektir. Bu bağlamda daha önce bahsedildiği gibi kendini tanıyan ve öncelikle benliğini kendine kanıtlamış sağlam beden ve zihinlerden oluşan bireyler toplumsal farkındalık yaratabilir ve bu süreç toplumun her mecrasında olumlu sonuçlar ortaya çıkarabilir. Bağımsız, kararlarını verebilen ve yaratma cesaretine sahip bireyler ortaya çıkarabilecek Yavaş Okul sağlıklı toplumların şekillenmesine katkı sağlayabilecek potansiyele sahip görünmektedir.

6. SONUÇ VE TARTIŞMA

Yavaş Gıda hareketinden ortaya çıkan birçok yenilikçi yaklaşımın yanında *Yavaş Eğitim* de popülerleşmektedir. Yavaş eğitim *yavaş okul*, *yavaş öğretim programı* ve *yavaş pedagoji* gibi birçok yeni konsepti de yanında getirmektedir (Shaw ve diğerleri, 2013). Yavaş Pedagoji isminin ilk etapta kişilerin zihinlerinde bir buhran olarak imgelense de, düşüncenin, aslında bireyde filizlenmesi, yeşermesi ve özümsemesine imkân tanıyan bir akım olarak doğmuştur. Globalleşerek toplumların ihtiyaçlarının aynılaştırılması ve bireyin kendinin olarak düşündüğü ihtiyaç ve hayat tercihlerinin önceden otoriteler tarafından belirlenmesi 21. yüzyılın getirdiği kaos ve telaşın sonuçlarındandır. Bu yüzden, toplumun ihtiyacını karşılamak için kurulan düzenlerden biri olan okullar da bu hızdan etkilenmiştir. Eğitimde bireysel farklılıkların gözetildiği ne kadar çok vurgulanıyorsa aslında o kadar az uygulamaya geçirilmektedir.

İnsanlar için zaman kavramı değişmiştir. Artık zamanın ne kadar çabuk geçtiğini anlayamama/kavrayamama, Ritzer (2011)'in belirttiği gibi her şeyin kalıplar içerisinde sunulmasındandır. Eğitim bu hızlılık ve telaş kültüründen nasibini alarak sistemleri tekelleştirmiş, sistemde standart ölçme-değerlendirmeye daha fazla yer vermiştir. Bireyler okul hayatlarına başladığından itibaren bu standart testlere göre bilgi düzeyleri ölçülmekte ve gelişimleri çıkan sonuçlara göre değerlendirilmektedir. Standartlaştırılmış ödevler kontrol zamanını azaltmak için cazip görünmektedir; ancak öğrencinin yaratıcılığı ve merakı engellenmekte ve anlamlı dönüt verme imkânı azalmaktadır.

21. yüzyıla kadar 18. yüzyıldan başlayarak geleneksel eğitim karşısında birçok alternatif sistem ortaya atılmış ve uygulamaya konulmuştur. Bu tür sistemler var olan düzenin bireylerin kendi doğalarından uzaklaşmasına karşı doğmuşlardır. Ne yazık ki, bireylerin gelişimi, ihtiyaçları göz ardı edilmekte, çevreyi anlamaları için zaman ve imkân sunulmamaktadır. Yavaş Okul bireylerin çevreyi anlamaları, beden ve zihin dengesini kurmalarının gerekliliğini savunarak doğmuştur. Kendi doğalarını keşfetmeye olanak bulacak öğrenenler, öğretmenler ve araştırmalarını rekabet ve telaş içinde yetiştirmeye çalışmak yerine Yavaş Gıda'da olduğu gibi marine edebilecek zamana sahip akademisyenlerle pozitif bir gelişim ve ilerleme olacağı umulmaktadır. Yavaş Pedagoji bireyin öz farkındalığının yanında çevreyi de fark etmesini ve anlamasını sağlayacaktır. Bu sayede, bireyler kendi kararlarını verebilecek ve seçimlerini yapabilecek özgürlüğe sahip olacaklar ve yeni deneyimlerden çevrelerindeki olgulardan sonuçlar çıkarmayı öğrenebileceklerdir.

Yavaş Okul Hareketi, devlet okullarında uygulanabilirliğinin düşük olduğu ve gerçekçi olmadığı var sayılarak eleştirilmektedir (Greiner, 2015). Birçok öğrenci merkezli öğrenme ortamlarına rağmen, eğitim iklimi sınavlara, siyasi yönelimli son-ürünlere ve ulusal standartlara yönlendirilerek devlet kontrolünden her zaman etkilenmektedir (Miller, 2007). Bu yüzden, alternatif sistemler, romantik pedagojiler ya da küreselleşmenin getirdiği telaşa karşı gelişen yeni sistem ve akımlar varlıklarını sürdürmekte zorlanmaktadır.

Yavaş Okul'un kabul edilememesi sebeplerinden biri de, hızlıca başarıya ulaşması gerekenler için uygun olmadığıdır (Harland, 2016). Japonya'da denenecek başarılı bir şekilde işlemediği ya da Japonya'nın gereksinimlerini karşılamadığı için *yavaş nesil* akımının kısa sürede sonlandığı buna örnek gösterilebilir.

Greiner (2015) İngiltere Eğitim Sistemi'nde hızlı olmaya yönelik bir değişimin yaşandığını ifade etmektedir. Değişimin yoğunluğunu tekerleklerin git gide daha hızlı döndüğü bir araç metaforuyla açıklamaktadır. Bu durumun el freni çekiliyken çalışan bir araç gibi olduğunu ve sonunda çarkların ve tekerleklerin araçtan ayrılacağını söylemektedir. Burada, çark ve tekerlek olarak eğitim sistemlerinin elediği ya da arkada bıraktığı hayal kırıklığına uğramış öğrenci ve öğretmenler ifade edilmektedir. Eğitimin amacının tam olarak ne olduğu ile ilgili bir karmaşadan bahsedilmektedir (Greiner, 2015). Bu durum, Türkiye için de geçerlidir. Bireylerin bir şeye yetişme telaşında olmasını ve hayatlarını kendi özlerini anlama fırsatları kalmadan, isteklerini öğrenmeden, kendilerini keşfedemeden, eğitimin de dahil olduğu önceden düşünülmüş ve planlanmış yaşam çerçevelerine dahil olarak yaşayıp bitirmelerini gerektirmektedir.

Özetle, teknolojik gelişmelerin ön planda olduğu, hayatın akış hızının gitgide arttığı bir ortamın içerisinde zaman yalnızca sayısal olarak insanları programlamak için kullanılan bir ifade sistemi haline gelmiştir. Bir bebekten bir yetişkine kadar herkes önceden belirlenmiş zaman çizelgeleri içerisinde hayatları sürdürmekte ve

Ritzer (2019)'in de ifade ettiği gibi paket programlarla dolu tercihler vermekteler. Bu sürecin bir ürünü olarak ortaya standartlaştırılmış eğitim paketlerinin çıkması şaşırtıcı değildir. 21. yüzyıl eğitim sistemleri, bireysel farkındalığı göz ardı eden ve bireyin varoluşu ile ilgilenmeyen; ancak sonuç odaklı ve başarı olarak tanımlanan önceden belirlenmiş skorları elde etme yarışından oluşmaktadır. Rekabet, ezber, hız ve robotlaşma gibi etkilerini gözlemlemekte olduğumuz öğrencilerin eksikliklerini tamamlamak için ya da bunları en başından engellemek amacıyla ortaya çıkan akımlardan bir tanesi de Yavaş Okul Hareketi'dir. Öğrencilerin doğaya yakın olmalarına, bilgileri derinlemesine öğrenmelerine, öğrendikçe kendileri keşfetmelerine, merak ve ilgilerine yönelerek varoluşlarını ortaya koymalarına imkân sağlayabilen temelleri ve prensipleri olan Yavaş Pedagoji yeni ideal sistemlerden görülmekte ve yaygınlaşmaktadır. Bunun yanında, öğrencilerin farkındalık bilinci kazanmış ve kendi kendine öğrenen bireyler haline gelmesi de beklenen bir durumdur. Devletlerin ya da özel kurumların eğitim programlarında yerleşmeye yönelerek öğrencilerin bireysel farklılıklarını ortaya koydukları ve özgür kararlar vererek kendi hızlarında kendi öğrenmelerini yönettikleri yenilikçi bakış açılarını benimsemeleri önerilmektedir. Az çoktan fazladır yaklaşımıyla eğitim programlarında konu içeriklerinin derinlemesine öğrenmeye göre düzenlenmesi bireylerin derinlemesine öğrenme yaparak yaratıcılıklarını arttırmalarına zemin hazırlayabilir. Bu kapsamda Yavaş Okul uygulamalarına yönelik teorik ve ampirik incelemelerin/araştırmaların gerçekleştirilerek, Yavaş Okul'un sahip olduğu pedagojik potansiyellerin derinlemesine incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca, eğitim politikacıları, uzmanları ve uygulayıcıları tarafından Yavaş Okul yaklaşımının eğitim sistemlerine dahil edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Andrews, C., & Urbanska, W. (2009). *Less is More*. Canada: New Society Publishers.
- Applebee, A. N. (1996). *Curriculum as Conversation*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Barker, I. (2012). Find the time for slow education. *Times Education Supplement Scotland*, 26(2290).
- Berg, M., Seeber, B. K. (2016). *The Slow Professor*. University of Toronto Press.
- Bracey, G. W. (2001). The 11th Bracey Report on the condition of public education. *Phi Delta Kappan*.
- Britannica, T. E. (2020). *Francis Parker*. Encyclopædia Britannica. 25.04.2020. <https://www.britannica.com/biography/Francis-Parker>
- Caine, R., Caine G. (2000). 12 Brain/Mind Natural Learning Principles, NLRI.ORG.
- Cherry, K. (2019). The cycle of poverty can lead to learned helplessness. K. L. Heitkamp (Dü.) içinde, *Learned Helplessness*, Greenheaven Publishing.
- Collet, K. S., Berg, C. L., Verster, B., & Bozalek, V. (2018, Kasım 6). Incubating a slow pedagogy in professional academic development: an ethics of care perspective. *South African Journal of Higher Education*, 32(6), 117-136.

- Demirel, F. (2019). John Dewey ve İsmail Hakkı Tonguç'un düşüncelerine göre insan doğasının eğitimle ilişkilendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 52(3), 967-987.
- Dewey, J. (1997). *Experience and Education*. Touchstone.
- Dewey, J. (2001). *Democracy and Education*. A Penn State Electronic Classics Series Publication.
- Dewey, J. (1916, çev. 2004). *Demokrasi ve eğitim* [Democracy and Education]. (T. Göbekçin, Çev.). Ankara: Yeryüzü Yayınevi.
- Doghonadze, N. (2016). Slow education movement as a student-centered approach. *6th International Research Conference on Education, Language & Literature*, (s. 65-73).
- Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (1998). Conclusion: final reflections. C. Edwards, L. Gandini, ve G. Forman (Ed.) *The Hundred Languages Of Children: The Reggio Emilia Approach—Advanced Reflections* içinde. Ablex Publishing Corporation.
- Euronews. (2015a). *Slow education in spain: Taking time to learn*. <https://www.youtube.com/watch?v=EKe8s14ZBHE>. Erişim tarihi: 25.02.2020.
- Euronews. (2015b). *Slow education: Back to the roots of Chinese culture*. https://www.youtube.com/watch?v=v_ukxIUIGyI. Erişim tarihi: 25.02.2020.
- Euronews. (2015c). *Slow education: Less test-focused, personalized schooling*. <http://www.euronews.com/2015/06/12/slow-education-less-test-focused-personalised-schooling>. Erişim tarihi: 25.02.2020.
- Ferrer, F. (2014). *Özgür Eğitim: Modern Okulun Kökenleri*. İstanbul: Pales Yayınları.
- Fredrickson, B. L. (2001). The role of positive emotions in positive psychology. *American Psychologist*, 56(3), 218-226.
- Fromm, E. (1989, çev. 2019). *Olma Sanatı*. İstanbul: Say Yayınları.
- Gardner, H. (1998). Foreword: Complementary perspectives on Reggio Emilia. C. Edwards, L. Gandini, ve G. Forman (Ed.), *The Hundred Languages Of Children: The Reggio Emilia Approach—Advanced Reflections* içinde. Ablex Publishing Corporation.
- Gardner, H. (2019). *Eğitilmemiş Zihin*. ALFA Bilim.
- Greiner, M. (2015). *UK education mimics the worst aspects of a McDonald's production line: Interview by H. Welham*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/teacher-network/2015/mar/08/uk-education-mimics-the-worst-aspects-of-a-mcdonalds-production-line>. Erişim tarihi: 25.02.2020.
- Greiner, M. (2019). *The Profile by P. Wilby : Eton master who wants pupils to learn very*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/education/2019/aug/13/eton-master-wants-pupils-learn-slow-education-mike-grenier#:~:text=Eton%20master%20who%20wants%20pupils%20to%20learn%20very%20slowly,crammed%20curriculum%2C%20argues%20Mike%20Grenier>. Erişim tarihi: 25.02.2020.
- Harland, T. (2016). Deliberate subversion of time: slow scholarship and learning through research. F. Trede, ve C. McEwen (Ed), *Educating the Deliberate Professional: Preparing for future practices* içinde. Springer.

- Hartman, Y., Darab, S. (2012). A call for slow scholarship: A case study on the intensification of academic life and its implications for pedagogy. *The Review of Education, Pedagogy*, 34, 49-60. doi:10.1080/10714413.2012.643740
- Holt, M. (2002). It's time to start the slow school movement. *Phi Delta Kappan*, 84(4), s. 264-271. doi:https://doi.org/10.1177/003172170208400404
- Honoré, C. (2004). *In Praise of Slowness*. Harper Collins e-books.
- Honoré, C. (2008). *Under Pressure: Rescuing Our Children from the Culture of Hyper-Parenting*. Harper Collins.
- Kass, H., MacDonald, A. L. (1999). The learning contribution of student self-directed building activity in science. *Science Education*, 83(4), 449-471.
- Katz, L. G. (1998). What can we learn from Reggio Emilia? C. Edwards, L. Gandini, ve G. Forman (Ed.) *The Hundred Languages Of Children: The Reggio Emilia Approach - Advanced Reflections* içinde. Ablex Publishing Corporation.
- Kincheloe, J. L. (2018). *Eleştirel Pedagoji*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Kotaman, H. (2009). Rudolf Steiner ve Waldorf okulu. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 174-194.
- Langer, E. J. (2000). Mindful learning. *Current Directions in Psychological Science*, 9(6), 220-223. doi:10.1111/1467-8721.00099
- Lewis, H. R. (2004). *Slow Down*. Cambridge: Harvard College.
- Lillard, A. S. (2018). Rethinking education: Montessori's approach. *SAGE*, 27(6), 395-400. doi:10.1177/0963721418769878
- Malaguzzi, L. (1998). History, Ideas, and Basic Philosophy: An Interview with Leila Gandini. C. Edwards, L. Gandini, ve G. Forman (Ed.) *The Hundred Languages Of Children: The Reggio Emilia Approach - Advanced Reflections* içinde. Ablex Publishing Corporation.
- Martell, L. (2014). The slow university: inequality, power and alternatives. *Forum: Qualitative Social Research*, 15(3).
- Miller, R. (2007). A brief history of alternative education. Erişim adresi: <https://southerncrossreview.org/55/miller-education.htm> (20.02.2020).
- Mountz, A., Bonds, A., Mansfield B., Loyd, J., Hyndman, J., Walton-Robets, M. (2015). For Slow Scholarship: A feminist politics of resistance through collective action in the neoliberal university. *ACME*, 14(4), 1235-1259.
- Patterson, B. J., & Bradley, P. (2011). *Waldorf Yöntemiyle Çocuğumu Büyütüyorum: 0-7 yaş çocuk eğitimi*. İstanbul: Kaknüs.
- Petrini, C. (2001) *Slow Food: The Case for Taste*, New York: Columbia University Press
- Petrini, C. (2013). *Slow Food Nation: Why Our Food Should Be Good, Clean And Fair*. New York, USA: Rizzoli Ex Libris.
- Ramos-Stierle, F. (2017, Temmuz). *Slow Science, Slow Food, Slow Down*. Open Democracy.
- Ritzer, G. (2011). *Toplumun McDonaldlaştırılması: Çağdaş Toplum Yaşamının Değişen Karakteri Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Ayrıntı.
- Ritzer, G. (2019). The Mcdonaldization of society: Into the digital age. *SAGE*.
- Rousseau, J.-J. (1762, çev. 2019). *Emile ya da Eğitim Üzerine*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

- Seligman, M. E. (1975). *Helplessness: On Depression, Development, and Death*. San Francisco: W. H. Freeman and Company. 2020 tarihinde alındı
- Seligman, M. E. (2006). *Learned Optimism: How to change your mind and your life*. Vintage Books.
- Shaw, P. A., Cole, B., & Russell, J. L. (2013). Determining our own tempos: exploring slow pedagogy, curriculum, assessment and professional development. *To Improve The Academy*, 32, 319-334.
- Smith, S. J. (2017). Slow down and smell the eucalypts: blue gum community school. *Journal of Global Education and Research*, 1(1).
- Şahin, E., Erden, M. (2019) özyönetimli öğrenmeye hazirbulunusluk ölçeği'nin (öyöhö) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *E-journal of New World Sciences Academy*. 4 (3). 695-706.
- Ulmer, J. B. (2017). Writing slow ontology. *Qualitative Inquiry*, 23(3), 201-211. doi:10.1177/1077800416643994
- Upton, J. (Ed.). (1999). Taking learning seriously. *News*, 5. *St. John's University Center for Teaching and Learning*.
- Yaley, K. (2018). The True Aim of a Parker Education. <http://francisparkerschoolnews.com/2018/10/message-from-the-head-of-school-october-2018/> Erişim tarihi: 20.04.2020.